

УДК 378.046.4

Вікторія Савченко

ІННОВАЦІЇ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У даному дослідженні головна увага приділяється потребі в розробці та впровадженні в практику роботи інститутів післядипломної педагогічної освіти сучасних інноваційних технологій навчання, які кординально змінять професійний розвиток вчителя фізичної культури початкових класів. Сутність інноваційних технологій навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії викладача і слухачів, забезпечення підготовки слухачів до інноваційної професійної діяльності через навчання за інноваційними технологіями; заміщення пасивної професійно-особистісної позиції вчителя на активну; переведення навчальної діяльності слухачів із режиму одержання інформації у режим інноваційного розроблення, спільного пошуку орієнтирів практичної діяльності.

Для підвищення ефективності навчально-виховного процесу в підготовці вчителів фізичної культури необхідно шукати нові шляхи удосконалення системи післядипломної педагогічної освіти.

На сучасному етапі відродження національно-культурного життя України, в умовах складної екологічної ситуації викликає все більшу занепокоєність стан здоров'я і фізичної підготовленості молоді. У зв'язку з цим педагоги-науковці, викладачі-методисти та фахівці з фізичної культури ведуть інтенсивні пошуки нового змісту, форм і методів підвищення якості підготовки та перепідготовки вчительських кадрів з фізичного виховання, діяльність яких плідно впливає на забезпечення й розвиток фізичного, психічного і духовного здоров'я підростаючого покоління [3, с. 3].

У сучасних умовах розвитку неперервної освіти та реалізації ідей Болонського процесу основну увагу потрібно приділити теоретичному та експериментальному обґрунтуванню організації навчального процесу в системі післядипломної педагогічної освіти. У розробці цього питання необхідно враховувати специфіку трансформації професійних функцій учителя фізичної культури в умовах інформаційного суспільства.

Актуальними проблемами сучасних інститутів післядипломної педагогічної освіти є створення відповідних педагогічних умов для професійного зростання вчителів-практиків з фізичного виховання, сприяння всебічному усвідомленню вчителем необхідності підтримувати фаховий професійний розвиток упродовж педагогічного становлення, допомога в розумінні важливості оволодіння новими знаннями, інноваційними підходами і технологіями. З цією метою, педагогів, які

навчаються в системі післядипломної педагогічної освіти, необхідно заохочувати до впровадження у практичну діяльність ефективних методів, сучасних інновацій і результатів наукових досліджень у своїй галузі [1, с. 1].

У наш час потрібно вдосконалювати навчальний процес, посилювати його привабливість та результативність, вводити нові форми і технології навчання, зокрема інтерактивну технологію. Оволодіння слухачами цієї багато в чому нетрадиційною і складною технологією вимагає певного перегляду системи професійної підготовки вчительських кадрів [2].

Поняття «інновація» на сьогодні в педагогічному середовищі дуже активно обговорюється. О. І. Шапран [4] під педагогічними інноваціями розуміє процес залучення до практики освітніх технологій, у результаті впровадження, яких підвищуються показники досягнень структурних систем і компонентів освіти.

Інноваційні педагогічні технології – це набір процедур, які вдосконалюють професійну діяльність і призводять до запланованого результату. Вони відрізняються від новаторських методик та педагогічної майстерності тим, що завжди сприяють підвищенню ефективності систем навчання та виховання, незважаючи на досвід роботи вчителя та його професіоналізм; є цілісним проектом навчально-виховного процесу; передбачають постійний зворотній зв'язок між викладачем та слухачем [5, с. 27].

Теоретичний аналіз літератури дозволяє зробити припущення, що для підвищення ефективності навчально-виховного процесу в інститутах післядипломної педагогічної освіти необхідно шукати нові шляхи удосконалення системи фізичного виховання, запровадження інноваційних технологій навчання.

Мета статті довести необхідність і доцільність впровадження інноваційних технологій у підготовку вчителів фізичної культури в системі післядипломної педагогічної освіти.

Для підвищення ефективності навчального плану в системі підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури початкових класів в Дніпропетровському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти проводяться курси підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури початкових класів за інноваційними технологіями навчання. На курсах нами запропоновані наступні інтерактивні методи навчання: інформаційне повідомлення, міні лекції, мозковий штурм, аналіз історій та ситуацій, інтерактивні презентації, рольові ігри, запитання та відповіді, дебати, рухливі ігри; основними формами роботи є групова робота, робота в парах, індивідуальна.

Використання даних методів у навчальному процесі обумовлено специфікою запропонованої теми, метою, завданнями, специфікою основних засобів, які забезпечують високий рівень знань, необхідних навичок і вмінь вчителів фізичної культури.

Нами застосовувались методи, які спрямовані на стимуляцію взаємодії слухачів у групових формах занять та орієнтовані на власну активність слухачів під час динамічного навчального процесу.

Заняття проходили за чітко визначеною структурою тренінгу, яка представлена на рисунку 1.

I. Вступна частина включала: знайомство учасників, визначення очікувань від курсів, встановлення правил роботи на тренінгу.

II. Основна частина включала: міні-лекції, інформаційні повідомлення, мозковий штурм, запитання і відповіді, роботу в групах, рухливі ігри.

III. Практична частина включала: презентації, обговорення, дискусії, рольові ігри, роботу в групах, рухливі ігри.

IV. Заключна частина включала: зворотній зв'язок зі слухачами, завершення тренінгу.

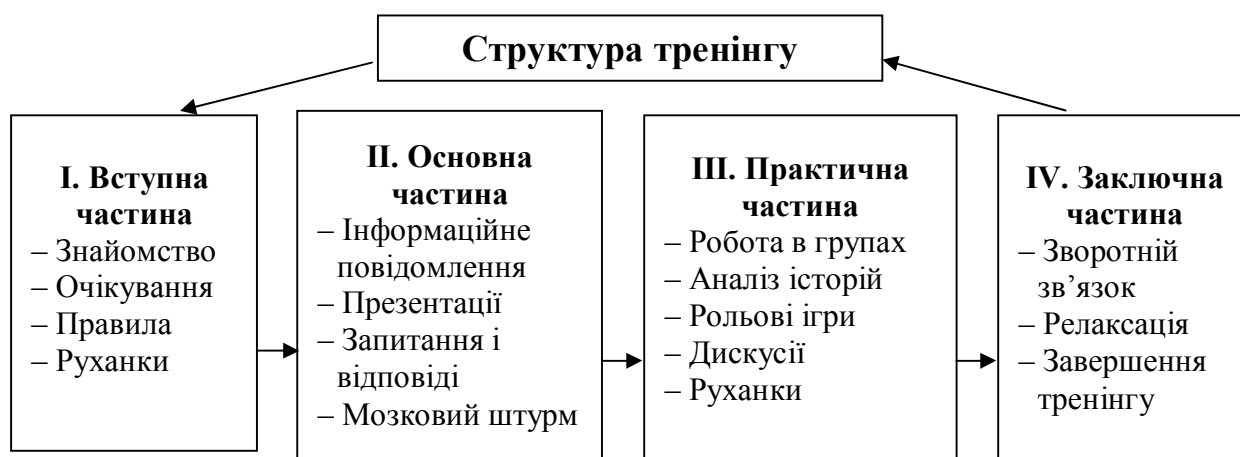

Рис. 1. Структура тренінгу в процесі навчання за інноваційною технологією

Вступна частина тренінгу передбачає вирішення таких завдань:

- оцінка рівня засвоєння матеріалу попереднього тренінгу (отримання зворотного зв'язку). Зазвичай це відбувається у формі опитування (що найбільше запам'яталося чи сподобалося на минулому тренінгу);
- актуалізація теми поточного тренінгу і виявлення очікувань;
- створення доброзичливої і продуктивної атмосфери (цей етап називають загальним терміном «знайомство». Він проходить у формі самопрезентації чи взаємопрезентації учасників тренінгу;
- підтримання демократичної дисципліни у формі прийняття, уточнення або повторення правил групи.

Основна частина тренінгу – кілька тематичних завдань у поєднанні з вправами на зняття м'язового і психологічного напруження. В основній частині тренінгу іноді виділяють теоретичний і практичний блоки. Проте

цей поділ є досить умовним. Адже знання (як і уміння та навички) на тренінгу здобуваються у процесі виконання практичних завдань (міні-лекції у формі бесіди, презентації, взаємонавчання, робота в групах).

Заключна частина тренінгу охоплює:

- підведення підсумків;
- отримання зворотного зв'язку за тематикою поточного тренінгу;
- релаксацію і процедури завершення тренінгу.

Форма проведення тренінгу має суттєве значення, однак головним є його зміст. Для того, щоб реально вплинути на свідомість і поведінку слухачів, зміст тренінгу повинен:

- бути ретельно спроектованим;
- бути максимально наближеним до потреб і проблем учасників;
- враховувати рівень їх актуального розвитку і завдання найближчого розвитку;
- орієнтуватися на формування цінностей, знань, умінь і навичок, які є основою позитивної поведінки;
- включати обговорення делікатних тем не ізольовано, а в контексті інших важливих проблем.

Проведення тренінгу – не мистецтво, а скоріше технологія. Кожен учитель здатен оволодіти нею. Тим більше, що навіть елементи тренінгу дуже позитивно сприймаються учнями і надихають педагогів на вдосконалення своєї майстерності.

Тренінг як форма педагогічного впливу передусім передбачає використання активних методів групової роботи.

Проведення курсів підвищення кваліфікації за інтерактивними технологіями навчання дозволили зорієнтувати слухачів на інноваційні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи. Впровадження навчально-тематичного плану курсів надало змогу слухачам:

- ознайомитися з новітніми методами викладання теоретичного матеріалу з фізичної культури для учнів початкових класів;
- отримати методичні рекомендації щодо проведення уроків з використанням інтерактивних методів навчання з різними віковими категоріями учнів;
- відпрацювати конкретні прийоми організації пізнавальної діяльності учнів на уроках, а саме з методами формування в учнів прийомів критичного мислення; надати уміння правильного вибору форми поведінки в різних життєвих ситуаціях із застосуванням рольових ігор.

Для ефективності запропонованого навчально-тематичного плану з використанням інноваційних технологій після проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури початкових класів нами було проведено анкетування слухачів.

Оцінка ефективності проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та вчителів початкових класів, які викладають

фізичну культуру контрольної та експериментальної групи значно відрізнялась.

Настрій з яким слухачі прийшли на курси значно не відрізнявся, за оцінкою 4 бали у контрольної групи показник вищий на 5,8 % від експериментальної групи. А вже після проведення курсу ми спостерігаємо значну різницю. В контрольній групі жодний зі слухачів не оцінив свій настрій на п'ять балів, а в експериментальній групі п'ять балів поставили 88,1 % слухачів.

Викладання матеріалу на курсах підвищення кваліфікації було зрозумілим на 4 бали у контрольній групі для 34,7 % слухачів, а в експериментальній для 18,8 % слухачів і оцінили зрозумілість викладеного матеріалу у експериментальній групі на 5 балів 81,2 % слухачів, що в контрольній групі не один зі слухачів не оцінив викладений матеріал на 5 балів.

Зацікавленість у проходженні курсів підвищення кваліфікації теж значно відрізнялась між контрольною та експериментальною групою, в контрольній групі жодний зі слухачів не оцінив на 5 балів наскільки було цікаво, а в експериментальній групі цей показник складає 93,1 % слухачів.

Корисним вважають матеріал курсу підвищення кваліфікації на 5 балів 98 % слухачів експериментальної групи і тільки на 4 бали вважають матеріал спецкурсу корисним 34,7 % слухачів контрольної групи.

Комфортний темп викладання курсу підвищення кваліфікації в контрольній групі оцінили на 3 бали 73,5 % слухачів, на 4 бали 26,5 % слухачів, в експериментальній групі цей показник значно відрізняється на 4 бали оцінили комфортний темп викладання 27,7 % слухачів і на 5 балів оцінили 72,3 % слухачів майже більше половини слухачів експериментальної групи задовільні комфортним темпом викладання курсу підвищення кваліфікації вчителів.

Дуже важливим було дізнатися від слухачів курсів скільки особистих емоцій, досвіду вони вклали в свої групи. Результати контрольної групи свідчать про те, що 50 % слухачів оцінили на 2 бали своє особисте втілення в курси, а результати експериментальної групи навпаки свідчать про те, що 93,1 % слухачів були активними, ділилися досвідом роботи і оцінили свою діяльність на 5 балів.

На запитання: «Як багато я отримав від курсу?» оцінку 2 бали поставили 32,7 % слухачів контрольної групи, оцінку 3 бали поставили 50 % слухачів контрольної групи. В експериментальній групі показники слухачі оцінили набагато вищим балом, 4 бали поставили 26,7 % слухачів, оцінку в 5 балів поставили 73,3 % слухачів експериментальної групи.

Наскільки використаєте отримані знання на практиці, оцінили у 5 балів 11,2 % слухачів контрольної групи і 91,1 % слухачів експериментальної групи. У експериментальній групі цей показник на 79,9 % вищий за контрольну групу.

Майже всі 100 % слухачів експериментальної групи поставили 5 балів за проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів за інноваційними технологіями.

Аналізуючи результати анкетування, необхідно відзначити, що за всіма показниками значно вищий бал у експериментальній групі.

Визначено, що застосування інноваційних технологій з фізичного виховання у післядипломній підготовці вчителів фізичної культури буде ефективним за таких умов: забезпечення удосконалення навчального процесу; розвиток компетентності викладачів. Поглиблене ознайомлення слухачів з різноманітними інноваційними технологіями, розвиток життєвих навичок та вмій використовувати інноваційні технології на практиці, формування певних психологічних і моральних якостей, необхідних для ведення уроків з використанням різних видів тренінгу; створення інноваційного навчального середовища, спрямованого на забезпечення самореалізації слухачів та застосуванні у навчальному процесі інтерактивних технологій навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гушлевська І. В. Зміна професійних функцій і ролі вчителя: вчитель як носій суспільних змін / Гушлевська І. В. // Вісник післядипломної освіти : збірник наукових праць / за ред. В. В. Олійник. – К. : Міленіум, 2006. – Вип. 3. – С. 65–72.
2. Комар О. А. Авторська система підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування інтерактивної технології у професійній діяльності / О. А. Комар // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2009. – № 5. – С. 74–80.
3. Кравчук Т. М. Педагогічна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання у вищих педагогічних навчальних закладах України (20–80 рр. ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Т. М. Кравчук. –Х., 2004. – 30 с.
4. Шапран О. І. Інноваційна політика в галузі реформування початкової школи / Шапран О. І. // Школа першого ступеня: теорія і практика : збірник наукових праць Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди. – Вип. 1. – Переяслав-Хмельницький, 2001. – С. 35–45.
5. Шапран О. І. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі : [монографія] / Шапран О. І., Доброскок І. І., Коцур В. П., Нікітчина С. О. – Переяслав-Хмельницький : Видавництво С. В. Карпук, 2008. – 285 с.